

Nils Ferlin

Vad man först väntar sig i samband med namnet Nils Johan Einar Ferlin är kanske ett bidrag till anekdotfloran, den åsyna vittnesberättelsen om någon bravad. Men jag skall åtminstone inte nu dra mitt strå till den stacken. De som håller legenden levande är många nog ändå.

Visst minns jag honom väl från Cosmopolite och åren i Klara. Och mina minnen är många. Men bättre, på något vis helgjutnare och varmare minns jag honom från de senare åren, på Addeboda i Roslagen, då han inte släppte så många in på sig. Hade han tidigare levt sitt liv i så gott som oavbrutet sällskap kunde det nu hända att han höll sig tyst som en mus bakom gardinerna tills den besökande gav upp hoppet och trodde huset tomt.

Ett tag hade han lagt sig till med helskäg. Det gav en chock, men nu, så här långt efteråt, minns jag att det kanske var klädsamt, klädsamt åtminstone för minnet av honom, om jag så får säga. Han såg ut som en profet, inte en vitskägig och mild sådan, men en mörk och ännu brinnande.

Han händer var en patetisk syn. Jag minns mig inte ha sett sådana händer annat än på ett fotografi av Renoir, då han var gammal och de fick binda fast penslarna på honom. Ferlin hade händerna lindade vid flata bräden, på natten, för att fingrarna inte skulle krokna ännu mera. Men där slutar också jämförelsen. Ferlin hade väl starka inslag av ömhet och medkänsla särskilt med "allt som var undanförest" men han saknade alldeles sensualitet, hans väsen var stränghet och höghet, en moralist, men av djup inre och yttre erfarenhet, inte av princip. Han förde in högheten, livets höghet även i sina låga ämnen, sina lägsta och fattigaste.

Han ansikte, slätrakat, var i sin magerhet renbränt, genombränt – vilket visserligen inte betyder att han gjorde ett utbränt intryck. Man hade den känslan att hans benighet och knotighet och senighet var ren. Där fanns ingenting överflödigt, inte ens ärrer, de illa läkta benbrotten, söndervärktheten.

På det sättet var han, mer än någon annan diktare jag känt, en bild av sin egen diktning, ja, av sin rimteknik och sin versbyggnad. Han illustrerade den, högst personligen.

Alla känner denna enkelhet. Den behöver inte beskrivas, den beskriver sig själv. Ändå har hans direkthet, hans skenbara brist på komplikation förargat inte så få, åtminstone en gång i världen, och de har i sin tur varit föremål för Ferlins misshag. En gång, vid tiden för den lilla pamfletten om "dessa de mycket fattiga" ansågs Ferlin av många som en asocial och därför onödig och otidsenlig företeelse, eller också rent av – och värre – som en mycket tidsenlig, söderifrån influerad. Ferlins fattiga hade ingen vit mössa i Clarté, ingen intellektuell ambition, inga armbågar, och var inte på väg mot ledande ställningar i politiken eller det sociala. De hade bara en stor opraktiskhet och ett i sin betryckthet överfyllt hjärta.

Senare skulle han vända sig mot poesiens Besserwisser, de som av dikten krävde att den skulle ge tillfälle till intrikata problemlösningar, ämne till akademiska avhandlingar. Det var också sådana som missunnade honom Frödingsstipendiet. De föranledde hans hånfulla glosa, vid något tillfälle, om sedermera Nobelpristagaren Eliot.

Men den diktare i samtiden som Ferlin mest påminner om, som han är ett parallellfall till, är en som sannerligen inte föraktats av vare sig

politiskt radikala eller av intellektuella, nämligen Bert Brecht, "Tolvskillingsoperan" skapare. Och här inträder, som så ofta i fallet Ferlin, ett paradoxalt moment – att likheten finns *trots* de fundamentala olikheterna i utgångspunkter och målsättning. Den likheten är tillfinnandes i en tioudubbel renad, tioudubbel luttrad mänsklighet, bottenskiktets grundmänsklighet. "Guds ögon stirra på en glädjeflicka, en hallick och en disponent i pilsnerdricka". Men "Stjärnorna kvittar det lika". Och det är inte asocialt, ett i mångas öron fult ord, det är på sin höjd opprogrammatiskt. Ferlins ämne och arbetsfält var livet, mänskolivet. Han kallade sig skådespeleri-arbetare eller författeriarbetare men han var en livsarbetare. Man kan säga att han sysslade med grundforskning. Och det karakteristiska är att han, som hade rötter i västsvensk kyrklighet, ingalunda var för lagen, att han, som i likhet med Lagerkvist tog många ämnen från den frikyrkliga sfären, alltid häcklade den ekonomiska aspekten på brödrskapet, att han, som var

skyldig den bibliska liknelse-diktningen så mycket och vars moral innerst var Bergspredikans, i grund och botten var en agnostiker. "Inte ens en grå liten fågel –". Hans livskänsla och livstro var också paradoxal. Han var djup pessimist och dock inte pessimist.

Svarta gruvan alstrar, skyddar, gömmer
sällsam sten med klar och ädel hy –

så säger Birger Sjöberg om diamanten, och det är en vanlig liknelse, lånad ur mångt griftetal. Diamanten född i mörker och sot. Men vad griftetalaren vanligen inte tänker på är det som ger rådiamanten dess värde, den oerhörda mödan och konsten med dess slipning, de ljusbrytande facetterna. Den mödan är det skalden själv som står för, genom sitt arbete med sig själv, med sitt moraliska jag och med det på en gång mest personliga och allmännaste, ja, vardagligaste och mest missbrukade av alla uttrycksmedel: språket. Nils Ferlin var en stor slipare av ädelstenar.

Den fullständiga texten till ett anförande i Radions minnesprogram över Ferlin, 18. XI. 1961.